

हायब्रीड अँन्युईटी योजनेंतर्गत प्रकल्पांना
प्रशासकीय मान्यता / सुधारित प्रशासकीय
मान्यता देताना करावयाच्या कार्यवाहीबाबत
मार्गदर्शक सूचना...

महाराष्ट्र शासन

नियोजन विभाग

शासन परिपत्रक क्र.सुप्रमा-२०२३/प्र.क्र.३१/का.१४३३

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.

दिनांक:- २० नोव्हेंबर, २०२३

संदर्भ:- १) शासन निर्णय, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, क्र.योजना २०१६/प्र.क्र.१६५/

नियोजन-१अ, दि.२९.११.२०१६.

२) शासन निर्णय, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, क्र.संकीर्ण २०१८/प्र.क्र.४९/

नियोजन-१अ, दि.०९.११.२०१८.

३) वित्त विभागाचे पत्र क्र.सुप्रमा-२०२३/प्र.क्र.४३/अर्थ-२, दि.०५.१०.२०२३.

प्रस्तावना:-

उपरोक्त संदर्भ क्र.१ येथे नमुद शासन निर्णय, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, दि.२९.११.२०१६ अन्वये राज्यातील रस्त्यांच्या सर्वांगीण विकासाकरीता सन २०१६-१७ पासून पुढील दोन वर्षांकरीता सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारितील रस्त्यांपैकी १०,००० कि.मी. लांबीच्या रस्त्यांची सुधारणा करण्याकरीता केंद्र शासनाच्या Hybrid Annuity Model धर्तीवर राज्यात Hybrid Annuity योजना कार्यान्वित करण्यास शासन मान्यता देण्यात आली असून संदर्भ क्र.२ येथे नमुद शासन निर्णय, दि.०९.११.२०१८ अन्वये सार्वजनिक बांधकाम विभागाने याबाबतच्या एकत्रित सूचना निर्गमित केल्या आहेत.

२. या योजनेंतर्गत राबविण्यात येत असलेल्या प्रकल्पांच्या व्यय अग्रक्रम समितीसमोर सादर होणाऱ्या सुधारित प्रशासकीय मान्यतेच्या प्रस्तावांच्या अनुंषंगाने समितीच्या निर्दर्शनास आलेल्या बाबींसंदर्भात नियोजन विभागामार्फत मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्याबाबत व्यय अग्रक्रम समितीच्या दि.०५ सप्टेंबर, २०२३ रोजी झालेल्या बैठकीत सूचना देण्यात आल्या आहेत.

३. Hybrid Annuity योजनेंतर्गत राबविण्यात येत असलेल्या प्रकल्पांचे सुधारित प्रशासकीय मान्यतेचे प्रस्ताव नियोजन विभाग व वित्त विभागाच्या मान्यतेनंतर व्यय अग्रक्रम समितीपुढे सादर केले जातात. या प्रस्तावांची तपासणी करत असताना निर्दर्शनास आले आहे की, निविदा प्रक्रियेमध्ये झालेला विलंब, त्यामुळे दरसुचीत झालेला बदल व भाववाढ, प्रशासकीय मान्यता देताना सेवावाहिनी स्थलांतरणासाठी दर्शविलेली ढोबळ तरतूद, प्रत्यक्ष काम करताना उद्भवलेली नवीन कामे व त्यामुळे होणारा वाव बदल (Change of Scope), इत्यादी बाबींमुळे Hybrid Annuity योजनेंतर्गत प्रकल्पांच्या किंमतीत वाढ होऊन सुधारित प्रशासकीय मान्यता घ्यावी लागते. या सर्व बाबी विचारात घेऊन Hybrid Annuity योजनेंतर्गत राबविण्यात येत असलेल्या प्रकल्पांना प्रशासकीय मान्यता / सुधारित प्रशासकीय मान्यता देताना करावयाच्या कार्यवाहीबाबत मार्गदर्शक सूचना देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन परिपत्रक:-

Hybrid Annuity योजनेंतर्गत राबविण्यात येत असलेल्या प्रकल्पांना प्रशासकीय मान्यता / सुधारित प्रशासकीय मान्यता देताना करावयाच्या कार्यवाहीबाबत पुढीलप्रमाणे मार्गदर्शक सूचना देण्यात येत आहेत.:-

- १) Hybrid Annuity योजनेतर्गत पैकेजेसची तयारी → Hybrid Annuity योजनेतर्गत पैकेजेसची निवड करताना सार्वजनिक बांधकाम विभागाने जिल्हा मुख्यालयाला तालुका/गट (ब्लॉक) मुख्यालयाशी किंवा तालुका/गट (ब्लॉक) मुख्यालयाला ग्रामपंचायतीशी जोडणा-या व तांत्रिकदृष्ट्या योग्य असलेल्या प्रकल्पांना प्राधान्य द्यावे. जेणेकरून करारानुसार स्पष्ट जबाबदारीसह भविष्यातील देखभाल दुरुस्तीसाठी हे पैकेज चांगले परिभाषित होतील.
- २) Hybrid Annuity योजनेतर्गत घेण्यात येणाऱ्या प्रकल्पांच्या बाबतीत प्रशासकीय मान्यता व तांत्रिक मान्यतेनंतर निविदा अंतिम होण्यापूर्वी दरसूचीमध्ये बदलामुळे प्रकल्प किंमतीत १० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त वाढ होत असेल तर, अशा प्रकल्पांच्याबाबतीत चालू दरसूचीनुसार प्रशासकीय मान्यता सुधारित करून त्यानंतरच निविदा प्रक्रिया राबवून कार्यादेश (Work Order) देण्याबाबतची कार्यवाही करावी. सार्वजनिक बांधकाम विभागाने निविदा काढण्याच्या कालमर्यादेचे (Time Line to Tendering) काटेकोरपणे पालन करावे तसेच, कामाचा निवाडा (Award of Work) वेळेत होईल, याची दक्षता घ्यावी. जेणेकरून, प्रकल्पाची अंमलबजावणी व्यवहार्य (Feasible) होईल.
- ३) विविध प्रकल्पांतर्गत घेण्यात येणाऱ्या रस्त्यांच्या कामांची अंदाजपत्रके तयार करताना सेवावाहिन्या स्थलांतरणाची (Utility Shifting) वास्तविक रक्कम गृहीत न घरता, नाममात्र तरतूद विचारात घेतली जाते. भविष्यात सदर प्रकल्पांची अंमलबजावणी करताना, यासाठी लागणाऱ्या निधीमध्ये मोठ्या प्रमाणात वाढ होत असल्याचे निर्दर्शनास येते. यामुळे, प्रकल्प किंमतीत मोठी वाढ होऊन अशा प्रस्तावांना सुधारित प्रशासकीय मान्यता घ्यावी लागते. परिणामी, प्रकल्प अंमलबजावणीत वेळ व किंमतीमध्ये वाढ (Time & Cost over run) होते. त्यामुळे, सल्लागाराने सर्वेक्षण करून सेवावाहिन्या स्थलांतरणाचे संरेखण (Utility Shifting Alignment) निश्चित केले पाहिजेत. अशा कामांचे अंदाजपत्रक तयार करताना त्यामध्ये सेवावाहिन्या स्थलांतराची (Utility Shifting) दर्शविण्यात येणारी ढोबळ तरतूद ही प्रत्यक्ष सर्वेक्षणाच्या आधारे व वस्तुस्थिती निर्दर्शक दर्शविण्यात यावी.
- ४) सेवा वाहिन्यांचे स्थलांतरण (Utility Shifting), सल्लागार (Consultant) नियुक्ती, इत्यादी बाबत मुळ प्रशासकीय मान्यता निर्धारित करतानाच याबाबतच्या खर्चाची अचूक परिगणना “निविदापूर्व क्रिया (Pre-tender Activity)” म्हणून करण्यात यावी. तसेच, सल्लागारांचे सेवाशुल्क प्रशासकीय मान्यता/सुधारित प्रशासकीय मान्यतेच्या टक्केवारीत न ठेवता ती मुळ प्रशासकीय मान्यतेच्या रकमेच्या प्रमाणात निश्चित करावी. सल्लागार नियुक्त करताना शासन निर्णय, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, क्र.खाक्षेस-२०१५/प्र.क्र.२०९/रस्ते-९अ, दि.२४.०९.२०१७ मधील तरतुदीचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.
- ५) नियोजन विभागाच्या मान्यतेसाठी सादर करण्यात आलेल्या सुधारित प्रशासकीय मान्यता प्रस्तावांवरून दिसून आले आहे की, निविदा स्विकृतीनंतर प्रत्यक्ष काम करत असताना प्रशासकीय मान्यतेमध्ये समाविष्ट नसलेली अनेक नवीन कामे हाती घेतली जातात व ती सुधारित प्रशासकीय मान्यता प्रस्तावात समाविष्ट केली जातात. त्यामुळे, प्रकल्पाची व्याप्ती बदलते (Change of Scope). सार्वजनिक बांधकाम विभागाने Hybrid Annuity योजनेतर्गतच्या पैकेजेसमध्ये एकदा निविदा स्विकारल्यानंतर असे व्याप्ती बदल (Change of Scope) प्रस्ताव साधारणत: विचारात घेऊ नयेत. प्रकल्पांच्याबाबतीत कामाच्या व्याप्तीमध्ये बदल (Change of Scope) केल्यास त्यामुळे येणाऱ्या वाढीव वित्तीय भाराची संपूर्ण जबाबदारी राज्य शासनावर येते. असे व्याप्ती बदल प्रस्ताव खर्चाच्या सामायिकरणात (Sharing of Cost) अडथळा आणतात, तसेच त्यामुळे प्रक्रियेच्या मुळ उद्देशास बाधा पोहोचते. अपरिहार्य परिस्थितीत कामाच्या व्याप्तीमध्ये बदल करण्याची (Change of Scope) आवश्यकता भासल्यास अशा प्रकरणी वित्त व नियोजन विभागाच्या सहमतीने याबाबतचा निर्णय संबंधित विभागाच्या सचिवांच्या पूर्व मान्यतेने घेण्यात यावा.
- ६) हायब्रीड ॲन्युईटी योजनेतर्गत शासन व उद्योजकाची गुंतवणुक ६०:४० या प्रमाणात आहे. तथापि, केंद्र तसेच काही राज्यांमध्ये या योजनेतर्गत शासन व उद्योजकाची गुंतवणुक ४०:६० या प्रमाणात असल्याचे

समजते. त्याअनुषंगाने, सार्वजनिक बांधकाम विभागाने निविदा प्रक्रियेमध्ये उद्योजकांनी जास्तीत जास्त प्रमाणात गुंतवणुक करणे हा Bidding Criteria समाविष्ट करणेबाबत विचार करावा.

७) हायब्रीड ॲन्युईटी योजनेंतर्गत भूसंपादन प्रक्रिया पुर्ण झाल्याशिवाय उद्योजकास कार्यारंभ आदेश देण्यात येणार नाहीत, याची सार्वजनिक बांधकाम विभागाने दक्षता घ्यावी.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा सांकेतांक २०२३११२०१६४६४६०११६ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(सौरभ विजय)
प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा.मंत्री (सा.बा.) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- २) मा.मुख्य सचिव यांचे सह सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) प्र.स. (नियोजन), यांचे स्वीय सहायक, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) अ.मु.स. (वित्त), यांचे स्वीय सहायक, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) अ.मु.स., सार्वजनिक बांधकाम विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) सचिव (रस्ते) यांचे स्वीय सहायक, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य-१, मुंबई.
- ८) महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य-२, नागपूर.
- ९) मुख्य अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम प्रादेशिक विभाग, सर्व.
- १०) उप सचिव (रस्ते), सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) अधिक्षक अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम मंडळ, सर्व.(सार्वजनिक बांधकाम विभागामार्फत)
- १२) निवडनस्ती, का.१४३३, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.